

A BIZALMI VAGYONKEZELÉS NYILVÁNOSSÁGÁRÓL

MICZÁN Péter
PhD-hallgató (ELTE ÁJK)

Bevezetés

A bizalmi vagyonkezelés *nyilvánossági szintjének meghatározása* a jogintézményre vonatkozó szabályozás egyik sarokpontjának nevezhető. Ezt pedig alapvetően határozzák meg azon kérdésekre adott válaszok, hogy a bizalmi vagyonkezelés kivált-e dologi jogi hatást, s ha igen, milyen. A belföldi bizalmi vagyonkezelési jogviszony *legfontosabb dologi jogi hatása elsődlegesen* a kezelésbe adott vagyon feletti (*tulajdon*)jog átszállása a vagyonkezelőre, *másodlagosan* pedig a kezelt vagyon feletti abszolút *jogból visszatartott*, nem jóhiszemű, vagy nem visszterhesen szerző *harmadik személlyel szemben is kikényszeríthető* rendelkezés közvetett *irányításának joga*, *harmadlagosan* pedig a vagyonkezelő a kedvezményezett, illetve a vagyonrendelő felé fennálló kezelt *vagyon átruházási kötelezettsége*. A jelen dolgozatban azt vizsgálom meg, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) és a bizalmi vagyonkezelőkről és tevékenységük szabályairól szóló 2014. évi XV. törvény (a továbbiakban: Bvktv.) általi szabályozás *milyen kérdéseket* vet fel a bizalmi vagyonkezelés nyilvánossága körében, és azokra *indokolt válaszjavaslatokat* fogalmazok meg.

1. A dologi jogi nyilvánosság elvéről általában

A *nyilvánosság* a Magyar Értelmező Kéziszótár¹ szerint a mindenki számára megismerhetőséget, valaminek az általános ismeretét, a közösség tudomását jelenti, így valamilyen adatnak, információnak a nyilvánossága arra utal, hogy annak *megismerése bárki számára elvben lehetséges*.

¹ JUHÁSZ József – SZÓKE István – O. NAGY Gábor – KOVALOVSKY Miklós: *Magyar Értelmező Kéziszótár*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972. 1018.

A nyilvánosság dologi jogi elve a dologi jogviszonyok fennállásának mások számára való *felismerhetőségére* vagy fel nem ismerhetőségére utal.² Menyhárd említi, hogy a dologi jogviszonyok nyilvánosságát azok *abszolút szerkezete* teszi szükségessé, hiszen a jogosult – akinek joga tiszteletben tartására mindenki más kötelezett – érdekében áll *uralmi helyzetének kinyilvánítása* azért, hogy az a kötelezettek tudomására jusson.³

Azonban, ahogy a dologi jogi elvek önmagukban *normatartalommal nem bírnak*, pusztán a *szabályozás logikájának megértését segítik*, a nyilvánosság elvéből *sem következik*, hogy *minden* ingó, ingatlan, továbbá nem dolog *vagyon tárgy feletti* abszolút jognak, így különösen a dolgok feletti tulajdonjognak bárki számára hozzáférhető *nyilvántartása* volna, illetve, hogy azon vagyontárgyak nyilvántartása, amely a tulajdonjogot is tartalmazza szükségszerűen *közhiteles* volna, vagy érvényesülne a *bejegyzési kényszer*. A nyilvánosság elvét továbbá még a közhiteles, bejegyzési kényszerrel bíró vagyontárgy (ingatlan) kataszterek esetén is *korlátozza a tulajdonosok privát szférához való jogán belül a személyes adata feletti rendelkezési joga*, így utóbbiban is *kizárólag ingatlan azonosító adatok alapján kérhetőek ki a tulajdonos személyes adatai* az ingatlan-nyilvántartásból, konkrét személy meg nem határozott ingatlanáról nem.

2. A nyilvánosság elvének érvényesülése a jogi személyek vonatkozásában – az intézményes szemlélet térnyerése

A Ptk. 3:13. §-ához fűzött magyarázatában Kisfaludi⁴ jelezte, hogy a Ptk. a nyilvántartás működésének legfontosabb alapelveiként az okirati elvet, a közhitelesség és nyilvánosság elvét határozta meg. A közhitelesség tartalmát pedig akként határozza meg, hogy a nyilvántartásba vett adatokat és tényeket *fennállónak és valósnak* kell tekinteni, illetve ezeket *mindenki által ismertként* kell kezelni, és a jogi személy *jóhiszemű személyekkel szemben* nem hivatkozhat arra, hogy valamely általa bejelentett adat nem felel meg a valóságnak [Ptk. 6:62. § (2)]. A Ptk. nem tartalmaz rendelkezést a jogi személyek nyilvántartásának *szervezetére* vonatkozóan, jöllehet azt egyértelművé teszi – garanciális okokból – a jogi személy létesítésének szabadságára vonatkozó szabályok között, hogy minden jogi személy nyilvántartását bíróság vezeti [3:4. § (4)]. Arra sem tartalmaz továbbá rendelkezést, hogy a jogi személy bizonyítási terhekkel valós adatszolgáltatásban való érdekeltté tétele mellett az érintett adatok tényleges valóságát mi biztosítja, főként ki felel azokért az adatokban bízó személyek felé. Ezekre a Ptk. és a Ctv. együttes értelmezésével lehet válaszolni.

² Ld. MENYHÁRD Attila: *Dologi jog*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó, 2010. 15.

³ Ehhez ld. még Csizmazia cikkét, aki abban kiemeli, hogy a modell jogalkotó által hitelbiztosítéki nyilvántartásnak tulajdonított három legfontosabb funkció a) a jogosultak jogaikat annak nyilvántartásba való bejegyzésével harmadik személlyel szembeni hatállyal ruházhatják fel, b) harmadik személyek informálódhatnak abból egyes személyek vagyonát, összetételét, terheltségét illetően, c) a biztosítéki jogok közötti rangsor megállapítását segíti. Ld. CSIZMAZIA Norbert: Az eltűnt közhitelesség nyomában – a hitelbiztosítéki nyilvántartás apológiája. *Magyar Jog*, 2016/3. 134.

⁴ Ld. KISFALUDI András: A jogi személy nyilvántartása (III. Fejezet). In: VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. Budapest, Wolters Kluwer, 2014. 221.

Kisfaludi utal arra, hogy a jogi személyekkel, különösen a társaságokkal kapcsolatba kerülő kívülállók számára az egyik *legnagyobb biztosíték* az, ha *minél több információval* rendelkeznek a jogi személyekről.⁵ A jogi személyek kívülállók számára történő átláthatóvá, azaz a rá vonatkozó lényeges adatok megismerhetővé tétele nem idegen különösen a *társasági jog, cégjog, számviteli jog, és pénzügyi jog* rendelkezéseitől. Így például a társaságalapítás funkciója éppen az, hogy a tagoktól független, önálló jogalany jelenjen (jelenhessen) meg a külső jogviszonyokban, amely szükségessé teszi azt, hogy a jog éppen a kívülállók részére biztosítson információkat az újonnan létrejövő társaságról. Kisfaludi valószínűsíti, hogy azért *jogi eszközökkel kell biztosítani* a társaságok nyilvánosságát, mert maguk a társaságok önmaguktól *nem lennének érdekeltek* abban, hogy a nyilvánosság számára *elegendő információt* bocsássanak ki magukról, s ennek közvetlen és közvetett *költségeit is magukra vállalják* annak érdekében, hogy a megalapozott befektetői és hitelezői döntésekhez szükséges információt előállítsák és nyilvánosságra hozzák. Azaz, a *piaci viszonyok nem kényszerítik ki* – a *corporate governance*, illetve ennek részeként a *corporate transparency* önszabályozáson alapuló áramlatok fokozatos térnyerése ellenére sem⁶ – a társaságok működésére, kiváltképp végső tulajdonosaira vonatkozó információk önkéntes nyilvánosságra hozatalát.⁷

A társaságokat alapvetően *szereződéses viszonyként* felfogó szemléletet háttérbe szorította a *társaságok intézményes szemlélete*,⁸ amely szerint a *jognak kell köteleznie* a társaságokat a rájuk vonatkozó *információk előállítására, s nyilvánosságra hozatalára*. Mindez azért tűnik *hatékony* megoldásnak, mert ezt a feladatot a társaságok tudják a *legkisebb költséggel* megoldani, s ha ezeket a költségeket *tovább is hárítják* azokra, akiknek végső soron érdekében áll az információk ismerete, nyilvánossága, ezek a személyek is jól járnak, mert a *legolcsóbban jutnak hozzá* a szükséges adatokhoz.⁹ A nyilvánossági követelmények teljesítésével a társaság számára felmerülő költséget szükségességi-arányossági mércével a jogalkotónak a nyilvánosság megteremtésével elérendő célokkal, valamint a környező országok által támasztott követelményekkel össze kell vetnie. Hiszen, ha nyilvánossági követelményekből adódó terhek között jelentős különbségek mutatkoznak egyes országok között, akkor ennek hatása lehet a

⁵ Ld. KISFALUDI András: Jogharmozáció a kereskedelmi társaságok jogában. In: VÉKÁS Lajos (szerk.): *Európai közösségi jogi elemek a magyar magán- és kereskedelmi jogban*. Budapest, KJK-Kerszöv, 2001. 161–162.

⁶ Ld. a vitát a piaci fundamentalizmus – az önszabályozó piac folyamataiba minden külső beavatkozástól való tartózkodást hirdető – hívei, és az állam által szabályozott, korrektív elosztáson alapuló *szociális piac* (szervezett kapitalizmus) hívei között, különösen a pénzügyi önszabályozás hiányosságainak a gazdasági válság mind az Egyesült Államokban, mind az Európai Unióban való kialakulásában, elmélyülésében játszott szerepét illetően. Vö. pl. Anthony OGIS: Rethinking Self-Regulation. *Oxford Journal of Legal Studies*, vol. 15., no. 1. (1995) 97–108.; vagy Stephen K. AIKINS: Global Financial Crisis and Government Intervention: A Case for Effective Regulatory Governance. *International Public Management Review, International Public Management Network*, 2009/10. 2.

⁷ Már itt is említendő a *The Economist* 2016. 04. 9-i. számában *The Leak of The Century* c. alatt megjelent cikke, amely utal arra, hogy a több mint harminc évre visszamenően kiszivárogtatott offshore rejtett vagyonokra vonatkozó egyik adekvát reakció a végső kedvezményezettnek nyilvántartásának felállítás.

⁸ KISFALUDI András: *Társasági jog*. Budapest, CompLex, 2007. 65–69.

⁹ Uo.

társaságalapítási döntések vonatkozásában az ország választására is. Ahogy egyéb befektetésre használható jogintézmények formatervezése is.¹⁰ Az ilyen hatások az Európai Unió tagországai között a letelepedés szabadságának érvényesülését korlátoznák, ezért harmonizálták a nyilvánossági követelményeket.¹¹

Összességében levonható az a következtetés, hogy a jog a társaságot a fentiekben leírt célokban megtestesülő közérdekből kényszeríti bizonyos fokú nyilvánosságra a társaságra vonatkozó magántitoknak is minősülő adatok tekintetében. Ez pedig legalább sorvezetőként szolgálhat a szervezetként is tételezhető bizalmi vagyongazdálkodás egységes kezelésében is, jóllehet utóbbira irányuló szándék előjelei jelenleg nem egyértelműek.

A bizalmi vagyongazdálkodás azonban még nem nevezhető európai szinten olyan elterjedtnek,¹² ahogy a lentiek szerint nyilvántartása sem egységesnek, hogy a közeljövőben ésszerűen várható legyen bármilyen hasonló jogharmonizáció uniós szinten.

3. A nyilvánosság jelentősége a bizalmi vagyongazdálkodás vonatkozásában

A fentiek miatt *nem nyilvánvaló*, hogy a bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony alapján kezelt vagyonba tartozó vagyontárgyak körében a *nyilvánosság dologi jogi elve feltétlenül indokolná-e* egyes, a bizalmi vagyongazdálkodással kapcsolatos, *lényeges jogi tényeknek a nyilvánosság számára a már meglévő rendszeren túlmutató* szinten, azt kiegészítő módon való *hozzáférhetővé tételét, többlet-transzparenciáját*.

A fenti magyarázathoz arra lehet következtetni, hogy a *tulajdonos (jogosult) érdekelt* abban, hogy *valamennyi ember szerezzon tudomást* abszolút jogáról, hogy ismerethiány miatt ne hagyja megsértve tulajdonjogát. Ezt mégis árnyalhatják változatos, törvényes és törvény által védelemre nem méltó, illetve tiltott érdekek, amelyek alapján a jogosult mégis abban lehet érdekelt, hogy abszolút jogáról más ne szerezzon tudomást. Erről részletesebben az alábbiakban esik szó.

4. A vagyoni jogok nyilvánosságának alapkérdései

4.1. Mivel biztosítható megfelelően az adott vagyontárgy feletti lényeges adatok nyilvánossága?

E körben igen fontos kérdés, hogy *milyen eszközök állnak a jogalkotó rendelkezésére*, illetve *minden vagyontárgy vonatkozásában* ugyanolyan szintű, intenzitású nyil-

¹⁰ A befektetők-gazdálkodók számára különösen fontosnak nevezhető az adott ország joga versenyképességének mérlegelésében a vállalkozási formák által biztosított korlátozott felelősség. Erről részletesebben ld. <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/LTD/V15/057/47/PDF/V1505747.pdf?OpenElement>

¹¹ Ld. az egész Közösségre kiterjedő egységes biztosítékok kialakítása érdekében a tagállamok által a társasági tagok és harmadik személyek érdekei védelmében a Szerződés 48. cikkének második bekezdése szerinti társaságoknak előírt biztosítékok összehangolásáról szóló, 2009. szeptember 16-i 2009/101/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv HL L 258 11–19.

¹² Az európai országok bizalmi vagyongazdálkodási jogintézményeinek bemutatásáért ld. SÁNDOR István: *A bizalmi vagyongazdálkodás és a trust – Jogtörténeti és összehasonlító jogi elemzés*. Budapest, HVG-Orac, 2014. 250–288.

vánosságra van-e szükség, vagy eltérő csoportokat kell-e képezni, s, ha igen, milyen szempontok alapján kell azt megtenni. Ha elfogadjuk, hogy a tárgyi jog rendszere, mindig egy adott társadalom sajátos történelmi, kulturális, társadalmi, gazdasági jellemzőihez igazodik, akkor vannak-e az adott társadalom vonatkozásában *szükségszerű csoportképző tényezők, s, ha igen, melyek azok*. Így ilyen-e az, hogy a vagyontárgy ingatlan, iparjogvédelmi jog, szerzői jog, vagy azok egyes alcsoportja (árvamű), vagyoni jogi követelések biztosítását szolgáló jog, stb. esetében belföldön szükségeszerű, hogy azokat állami nyilvántartás tartalmazza. Menyhárd¹³ utal rá, hogy általában a dologi jogi nyilvánosságot a dolgok *fizikai átruházása*, vagy azok feletti tulajdon közhiteles *nyilvántartásba való bejegyzése* biztosítja. Ezzel kapcsolatos kérdés, hogy a bizalmi vagyonkezelés esetében is elegendő-e, ha az átruházás mellett a fenti többlet dologi jogi joghatások is beállnak?

4.2. Mely közérdek, és milyen esetekben teszi szükségessé a nyilvánosság nyilvántartás felállításával való biztosítását?

A vagyontárgyak *forgalma* biztonságának biztosítása olyan *közérdek*, amely indokolja a vagyontárgyak feletti abszolút jogok *nyilvánosság számára való elérhetővé tételét* legalább korlátozott módon. A nyilvántartás ugyanis közhitelessége esetén *csökkenti* az abba betekintők ügyleti, jogosult személyére vonatkozó *felderítési költségeit*, csökkenti, vagy kizárja a *tévedés kockázatait*. Fontos hangsúlyozni, hogy e magánjogi érdek mellett a *korruptió, pénzmosás elleni fellépés közérdeke* is indokolhatja vagyontárgyak jogosultjai vonatkozásában a nyilvánosság számára való elérhetőséget – jöllehet, az a lentic szerint korlátozott – nyilvánosságot jelent. Az egyes vagyonyilatkozat-tételi kötelezettségekről szóló 2007. évi CLII. törvény alapján ez az országgyűlés honlapján való nyilvánosság számára való elérhetővé tételt jelenti, amely nyilvánosság a személyek felől közelít nem pedig vagyontárgyak felől. A korruptió (vesztegetés), pénzmosás és egyéb bűncselekmények elleni fellépés azonban kívül esik a magánjog territóriumán, ezért e dolgozatban erről nem ejtek több szót.

4.3. A nyilvánosság szükséges szintjei, fokozatai

Ahogy más jogágakban annak ellenére beszélnek nyilvánosságáról, hogy az már *nem mindenki felé* áll fenn (pl. perjogban a peres iratok ügyfélnyilvánossága, az iratok ügyfelek általi megismerhetőségére utal), úgy a polgári anyagi jogban is megjelennek a nyilvánosság *korlátozottabb szintjei*. A nyilvánosság szintjei között elsőként említhető – az adatokat megismerni, azok valóságát ellenőrizni kívánó alanyok felől közelítve – (i) az elméletileg *semmilyen közvetlen vagyoni érdekellemmel nem rendelkező „ellenőr-társadalom” tagjai*, valamint az általuk alapított szervezetek által gyakorolt – *legtágabb*

¹³ Ld. MENYHÁRD Attila: Tulajdonszerzés átruházással (IX. Fejezet). In: VÉKÁS–GÁRDOS (szerk.) i. m. 980.

értelemben felfogott, civil kontrollnak is titulált – ellenőrzés számára való elérhetőség, megismerhetőség [a továbbiakban: *társadalmi (azaz teljes) nyilvánosság*].¹⁴

Továbbá említhető (ii) a vagyontárgy feletti jogközösségek tagjai (tulajdonostársak, vezető tisztségviselő társak, jogosulttársak, *vagyonkezelő társak*, egyéb megbízott társak) számára az adott vagyon feletti joggal kapcsolatos lényeges adatok megismerhetősége (*jogosulttársi nyilvánosság*), különösen egymással szemben, azon adatok vonatkozásában, amelyek a közös vagyontárgyra, jogviszonyra vonatkoznak, ezért *titokjogosulti* közösséget keletkeztetnek. Ide sorolható (iii) a vagyontárgy feletti közvetett jogosultak (érdekszolgáltatra jogosultak, jogi személy tagjai, bizalmi vagyonkezelés kedvezményezettje, vagyonrendelője) igénye a vagyontárgyra vonatkozó lényeges adatok megismerhetősége vonatkozásában is (*közvetett jogosulti nyilvánosság*).

A (iv) vagyontárgyak jogosultjaival szemben szerződő partnerüket akár külön szerződési kikötés, de általában a Ptk.-ból fakadó általános (6:62. §) és *különös* (6:275. § 6:290. §, 6:320. §, stb.) tájékoztatási kötelezettség hatálya alá eső, a vagyontárgyra vonatkozó lényeges adatok megismerése is megilleti (a továbbiakban: *szerződő partneri nyilvánosság*), ezért ez is e körbe sorolható.

Ahogy a (v) vagyontárgyra vonatkozó lényeges adatok a közhatalmat gyakorló szervezetek számára éppen közfeladataik eredményes ellátásához fűződő közérdek miatt hozzáférhetőek – feladataiktól függően azonban eltérő mértékben (*hatósági nyilvánosság*).

Érdemes még a (vi) magánjogi vagy közjogi szervezeten belüli egységek számára eltérő módon biztosított szervezetre vonatkozó, illetve szervezet birtokába jutott adatok megismerési jog alapján fennálló (*szervezeten belüli nyilvánosságot*) is megkülönböztetni.

Érezhető, hogy a *társadalmi (abszolút) nyilvánosság*hoz képest a *többi relatív nyilvánossági* eset vonatkozásában, különösen a szerződési relációban lévő személyek esetén a nyilvánosságot (megismerési lehetőséget) a polgári jog *tájékoztatási kötelezettség kikényszeríthetősége teremti meg*. E körben való említését az indokolta, mint ahogy a fent hivatkozott Ptk. 6:62. § (2) bekezdése is utal rá, hogy a *nyilvánosság egyéb típusaival az kölcsönhatásban áll* a jogalkotó döntése alapján. A nagyobb fokú nyilvánosság megléte esetén a csekélyebb fokú nyilvánosság megteremtésének elvárása is ésszerű.

A nyilvánosság szintjei fenti megkülönböztetésének jelentősége abban áll, hogy segít annak tudatosulásában, hogy a gyakran használt nyilvánosság kifejezés mögött milyen *tényleges – és jogosulti* kört illetően *eltérően – korlátozott tartalom* áll. Jóllehet a nyilvánosság hagyományos, szűk értelmében vett bármilyen *korlátozása esetén már nem is* lehetne nyilvánosságról, hanem csupán *megismerhetőségről* (megismerési jogról) beszélni.

¹⁴ Kivált a versenyjogban jellemző egy vállalkozás versenytársaitól a bejelentés tétel a jogellenes eljárás gyanújáról. Miközben a magánjog is tartalmaz számos rendelkezést, amelyek tisztességes versenyvédelmi hatásúak is, a jóhiszeműség és tisztesség alapelvének alkalmazási körén kívül is, külön *versenytársak számára való nyilvánosságról nem lehet beszélni*, azok e jogállásukra tekintettel való a versenytárs vagyontárgyaival kapcsolatos lényeges adatainak megismerési joga hiányában, jóllehet a fentiek versenytársi ellenőrzésről igen.

4.4. Az egyes vagyontárgyak vonatkozásában milyen intenzitású legyen a biztosított nyilvánosság?

A vagyonjog szempontjából releváns adatok nyilvánosságának intenzitásával kapcsolatban a következő kérdések tűnnek kiemelkedő jelentőségűnek. (i) *Ki ismerhesse meg közvetlenül*, vagy közvetve (hatóság, bíróság útján), (ii) kinek, (iii) milyen *típusú vagyontárgyára* vonatkozó személyes adatait? (iv) Milyen tartalmi, (v) időbeli, (vi) egyéb korlátozások (bírósági peres, végrehajtási igényérvényesítés keretein belül) mellett? (vii) Az adat milyen *forrásból* származzon? (viii) Milyen intenzíven és általánosan érdekeltek, illetve ellenérdekeltek a *jogalanyok* az adatok nyilvánosságára vonatkozó állami nyilvántartás bevezetésében illetve használatában? (ix) Különösen ez utóbbi alapján az állam maga is alakítson-e ki egy információforrást, ha, igen (x) azt mely állami *szerv* vezesse? (xi) Az állami nyilvántartás vezetés költségeit kizárólag az állam, illetve a felhasználók is *finanszírozzák*, vagy kettejük között kerüljön megosztásra annak anyagi terhe? További kérdés, hogy (xii) az adott vagyontárgy vonatkozásában fokozott nyilvánosság iránt beazonosított, vagy vélelmezett társadalmi szükségletet ki lehet-e elégíteni *alternatív* eszközökkel¹⁵ is?

4.5. A nyilvántartás nyilvánossága milyen *feltételekkel* valósuljon meg?

E körben lényeges kérdés, hogy a nyilvántartásban szereplő adatok nyilvánossága (i) hivatali helyiségben biztosított betekintéssel, (ii) lényeges adatokról hiteles hatósági igazolás, bizonyítvány kiadásával, illetve (iii) nyilvánosság számára interneten való hozzáférhetővé tétellel valósuljon-e meg.

Továbbá a nyilvánosság (iv) a nyilvántartott adatok teljességére, vagy csak egy részére vonatkozzon, illetve (v) az milyen mértékben terjedjen ki az azok bejegyzése, feljegyzése alapjául szolgáló bizonyítékokra (okiratokra), (vi) utóbbi esetben szükséges-e a megismerési kérelem teljesíthetőségét illetően a kérelmező részéről többlet feltételek teljesítése, így különösen díjfizetés, illetve annak igazolása, hogy a megismeréshez az okirat tartalma által érintett jogosultak és kötelezettek hozzájárultak, vagy hogy az okirat megismerése joga érvényesítéséhez, illetve jogszabályon vagy hatósági határozaton alapuló kötelezettsége teljesítéséhez szükséges.

4.6. A nyilvántartás *alapjául* milyen *bizonyítékok* szolgáljanak?

E körben az a kérdés, hogy a nyilvántartásba jog, jogilag jelentős tény bejegyzésére, feljegyzésére illetve adatok átvezetésére *milyen bizonyíték (köz-, egyszerű magán- vagy teljes bizonyító erejű magán-, vagy egyes kiemelt magánokirat) alapján* kerülhet sor.

¹⁵ Mint pl. az adott vagyontárgy vonatkozásában az átruházásához teljes vagy üres forgatmány előírása, mint az okirati formában előállított értékpapír esetén. Ez a későbbiek szerint nemcsak értékpapír, hanem más vagyontárgyak átruházása során is alkalmazható volna.

4.7. Mi legyen a *tartalma* a nyilvántartásnak?

E körben releváns kérdésként azonosíthatóak, hogy (i) a nyilvántartás mely vagyontárgyakra vonatkozó jogokat, illetve jogi szempontból jelentős tényeket tároljon, (ii) ezeket kapcsolja a személyhez (*perszonálfólium*), vagy a személyeket kapcsolja a vagyontárgyakhoz (*reálfólium*) kapcsolatosan tárolja-e.

4.8. Hol húzódjanak a nyilvántartás *közhitelességének határai*?

E körben különösen lényeges kérdések, hogy (i) mely vagyontárgyra vonatkozó jogok keletkezése, módosulása és megszűnése menjen végbe a nyilvántartási bejegyzéssel (hol érvényesüljön konstitutív hatály). Ezen belül (ii) a jogátruházásról, jogalapításról kiállított okiraton alapuló bejegyzés mely esetekben keletkeztesse az átruházáson, létrehozáson alapuló tulajdonjogot, illetve egyéb pl. használati, rendelkezési jogot? (iii) Mely jogilag jelentős tények feljegyzésének, illetve mely jogok bejegyzésének elmaradása ne érintse a hozzájuk fűződő joghatást? (iv) Mely jogok bejegyzésének és jogilag jelentős tények feljegyzésének elmaradása esetén nem érvényesítheti a jogosult azokat a jóhiszemű harmadik jogszerzővel szemben, jöllehet azok létrejöttek? (v) Mely jogok és jogilag jelentős tények bejegyzése korlátozza vagy teszi feltételelessé a későbbi jogszerzők szerzését? (vi) A vagyontárgyra vonatkozóan bejegyzett jogok nyilvántartási sorrendjét mely (pl.: a bejegyzések hatályának kezdetére irányadó) időpontok határozzák meg?

Ezek a bizalmi vagyonkezelés vonatkozásában is releváns, *anyagi jog által eldöntendő* kérdések. A magánjog célzottan óvja a magánjogi jogalanyok rendelkezési szabadságát, titkait. Mindezért alapvető fontossággal bír annak meghatározása, hogy miként érvényesüljenek nyilvánossági fokozatok a bizalmi vagyonkezelési jogviszony vonatkozásában és azok milyen intenzitásúak legyenek.

5. A vagyoni forgalom biztonsága érdekében szerződő felek számára egymásról tudni szükséges adatok

A fentiek keretbe foglalására az is felvethető kérdésként, hogy a vagyoni forgalom szereplőinek milyen adatok megbízható tartalmú beszerzéséhez fűződik jelentősebb érdeke. Erre sommásan az a válasz adható, hogy lényegében minden olyan adatra szükségük van, amely a közös ügyletkötés meghiúsulási, meghibásodási esélyét kizárja. Ilyen adattípusok különösen, amelyek az esetleges üzleti *partner személyi állapotára, vagyoni helyzetére* (cselekvőképességére, ennek hiányában képviselőjének személyazonosságára, képviseleti joga fennállására, terjedelmére, a partner állampolgárságára, házassági, élettársi kapcsolatának fennállására, egyéni vállalkozói, egyéni cégi működésére, kkt. tagsága, bt. beltagsága fennállására, adótartozása fennállására, magántartozása fennállására, büntetlen előéletére, jó üzleti hírnevére, végrehajtás alá vonható vagyonára) vonatkoznak.

6. A vagyontárgyakra vonatkozó lényeges adatok nyilvánosságával szembenálló érdek – a magánszféra, magántitkok védelme

A Ptk. (2:46. §) szerint a magántitok védelme kiterjed különösen a levéltitok, a hivatásbeli titok és az üzleti titok oltalmára. A magántitok megsértését jelenti különösen a magántitok jogosulatlan megszerzése és felhasználása, *nyilvánosságra hozatala* vagy illetéktelen személlyel való közlése.

Székely¹⁶ e rendelkezés magyarázata során utal arra, hogy a magántitok a titok polgári jogi vetülete, amely összetett jellegű, számos „ágazati” titokfajta foglalta magába. Általában magántitok lehet *minden* olyan adat, információ, ismeret stb., amelynek megőrzéséhez, nyilvánosság előli elzártságához a titok gazdájának valamilyen érdeke fűződik. Ugyanakkor maga a titok fogalmilag egy bizonyos *tudattartalom*, és mint ilyen a *jogi védelem tárgya* nem lehet, csak valamilyen *közlésre alkalmas formában* (pl. szó, írás, jel) való *megjelenése*. Hangsúlyozta, hogy a titokhoz fűződő jogban általában annak *társadalmi elismerése* rejlik, hogy az egyénnek *alanyi joga van* a másoktól való *elkülönülésre*, a személyével kapcsolatos információk fölötti *autonómiára*, amely szabadság nem abszolút. Egyértelmű korlátjaként azonosítható az ilyeneket tartalmazó nyilvántartások számára való közlési, bejelentési, ezzel lényegében nyilvánosságra hozatali kötelezettség, amelyek mögötti közérdekről már szó esett.

Itt szükséges megemlíteni, hogy a bizalmi vagyongazdálkodással kapcsolatban Menyhei¹⁷ jelzi, hogy – többek között a FATF (*Financial Action Task Force*) ajánlásai következtében is – a *magántitok* egyre inkább *háttérbe* szorul vagy megszűnik a hatóságok irányában. Ugyanakkor ennek előnyeit pl. az adócsalás megakadályozásában, az adóelkerülés pontosabb beazonosíthatóságában látja. Ezen túlmenően új lehetőség nyílik – többek között – a pénzüket visszakövetelő hitelezők előtt, ugyanis a társaságok, *trustok*, alapítványok tulajdonosi, kedvezményezetti köre átláthatóbbá válik a magántitkok szélesebb körű nyilvánosság számára való elérhetővé tételével. Hátrányként azonosította az emiatt növekedő adminisztrációs terheket.

7. A nyilvánosság fokozott biztosítását igénylő, bizalmi vagyongazdálkodással összefüggő adattípusok

A belföldi jogalkotó már előírta a bizalmi vagyongazdálkodási jogviszonyok (részleges) nyilvántartását, jóllehet abból magánfelek csak perbiróság és bírósági végrehajtó közbejöttével kaphatnak megismerési (tájékoztatási) jogot közvetve (Bvktv. 22–26. §§). A jogalkotó továbbá mindenki számára nyilvánosan biztosította a tevékenység engedélyezés szempontjából jelentős professzionális bizalmi vagyongazdálkodásra vonatkozó adatok nyilvánosságát ezek nyilvántartásának megteremtésével (Bvktv. 13–16. §§). Ahogy említésre került, e jogalanyokat a jogalkotó külön közvetlenül is kötelezte egyes lényeges adataik honlapjukon való nyilvánosságra hozására (Bvktv. 6. §).

¹⁶ Ld. SZÉKELY László: Általános szabályok és egyes személyiségi jogok (XI. Cím). In: VÉKÁS–GÁRDOS (szerk.) i. m. 142.

¹⁷ Ld. MENYHEI Ákos: Veszélyeztetett titkaink. Ügyvédek Lapja, 2012/5. 2–7.

A jogviszony létrehozásának, érvényességének nem tette feltételévé *sui generis* nyilvántartásba való bejegyzését.

Megjegyzendő, hogy emellett az egyes vagyontárgyak felől is felmerülhet az azokkal kapcsolatos lényeges adatok nyilvánossága meglévő szintjének fokozása. Erre a később ismertetett módosításokkal sor is került, amelyek általában azzal foglalhatóak össze, hogy a közhiteles nyilvántartással rendelkező vagyontárgyak vonatkozásában a jogszerzés bizalmi vagyongazdálkodási jogcíme feltüntetésre került.

Kérdés, hogy szükséges-e ennél tovább menni ezen nyilvántartásokban, és a jogcímen túl az aktuális kedvezményezett és vagyondelölő személyét is feltüntetni a tulajdonos vagyongazdálkodó mellett, hiszen a magyar jog jelenlegi állása szerint mindkettőnek vagy a jogviszony fennállása alatt a kedvezményezettnek, a megszűnése esetén pedig a vagyondelölőnek van várománya a vagyonra. Vagy ezek feltüntetése ráér, amikor a vagyontárgy felett egyikük vagy másikuk jogszerzése beáll. Mivel a visszavonható jogviszony vagyondelölőjének hitelezői kielégítést kereshetnek a vagyontárgyból, ha a jogviszonyra vonatkozó felmondási jogukat gyakorolják, ezért legalább a vagyondelölő vonatkozásában megfontolandó aktuális jogállását is feltüntetni.

8. A magyar hatályos jog megoldása: a bizalmi vagyongazdálkodási jogviszonyokra vonatkozó lényeges tények *de iure* és *de facto* nyilvántartásának megteremtése

A Ptk. tehát *nem teszi létrejövételi vagy érvényességi*, főszabály szerint hatályossági vagy bírói kikényszeríthetőségi *feltétellé* a bizalmi vagyongazdálkodási jogviszony *nyilvántartásba vételét*, ellentétben pl. a francia Ptk-val.

Azonban mind az üzletszerűen, mind a nem üzletszerűen eljáró bizalmi vagyongazdálkodóval kötött *jogviszonyok nyilvántartása létezik*, igaz a profi vagyongazdálkodókkal létrejött jogviszonyok esetében a nyilvántartás csak *de facto nevezhető annak*, azáltal, hogy a hatóságoknak van hatásköre azok belső nyilvántartásában szereplő adatokra vonatkozóan tájékoztatást, adatszolgáltatást kérni (Bvktv. 42. §), a bírósági végrehajtó pedig egyenesen elektronikus lekérdezési joggal bír azokból (Vht. 79/G. §). Rajtuk keresztül pedig a törvényes érdekekkel bíró személyek – bizonyos esetekben – tudomást szerezhetnek a jogviszony lényeges elemeiről.

A nem üzletszerűen eljáró bizalmi vagyongazdálkodókkal kötött ügyletek vonatkozásában pedig a Bvktv. (22. skk. §§-aiban) önálló nyilvántartást hozott létre, amelybe való bejegyzés egyes közhiteles nyilvántartásokban feltüntetett vagyontárgyak kezelt vagyonba utalásának *hatályosulási feltétele*, jöllehet a nyilvántartásba vétel általában *nem érvényességi* feltétel.

Azaz a magyar jogban a nevesített nyilvántartásokon kívüli vagyontárgyakra vonatkozóan nem professzionális vagyongazdálkodóval kötött vagyongazdálkodási jogviszony titokban maradhat, titokban tartható a vagyongazdálkodásra vonatkozó hatósági bejelentési kötelezettség megsértése esetén is.

9. A jelenlegi nyilvántartás *kritikája* (forgalombiztonságot növelő, vagyonrendelőt, kedvezményezettet védő többlet joghatása részleges)

A jelenlegi nyilvántartás által biztosított társadalmi haszon mértéke azért nevezhető szuboptimálisnak, mert csak a laikus vagyonkezelőkkel kötött ügyletek esetén írja elő a jogviszonyok nyilvántartását, annak elmaradását a vagyontárgyak jelentős része esetén érdemben nem szankcionálja, és nem a forgalom bármely alanyának biztosítja az azokhoz való hozzáférést, még akkor sem, ha ezt esetleg a vagyonrendelő kívánna, hanem a hatóságoknak, köztük a polgári bíróságoknak, végrehajtóknak.

Így a forgalomban az ügyletkötést megelőzően kevéssé, és csak részlegesen nyújt tájékoztató pontot a vagyonkezelővel ügyletet kötő harmadik személynek, a vagyonrendelő hitelezőjének és pusztán e korlátok között csökkenti az esélyét a szerződésszegő rendelkezések teljesedésbe menetelésnek, illetve növeli az esélyét a vagyonrendelő, kedvezményezett visszakövetelési igénye, valamint a vagyonrendelő hitelezője felmondási igénye, kedvezményezett hitelezője végrehajtója követelés foglalása sikerességének.

10. A bizalmi vagyonkezelés nyilvánossági szintjével kapcsolatban feltételezett *eredeti elképzelés*

A Ptk. bizalmi vagyonkezelési szerződésre vonatkozó rendelkezéseinek (T/7971-es törvényjavaslathoz fűzött) miniszteri indokolása (627. o.) körében annak alkotói a jogviszony nyilvántartásával kapcsolatban jelezték, hogy a *Ptk. csak* a bizalmi vagyonkezelés *legfontosabb magánjogi szabályait* adja meg. Azok hatályba léptetéséhez *külön kapcsolódó* szabályozást tartottak maguk is szükségnek – többek között – (i) az üzletszerűen ilyen tevékenységet végző *vagyonkezelők nyilvántartási* rendszerének kialakítása és (ii) a *vagyonkezelési nyilvántartás* vezetésének rendje vonatkozásában. Mivel a Ptk. a hitelbiztosítéki vagy ingatlan-nyilvántartástól eltérően a vagyonkezelési jogviszony nyilvántartására semmilyen anyagi jogi – akár minimum – szabályt nem állapított meg, így feltételezhető, hogy *ahhoz anyagi jogi joghatást nem is kívánt kapcsolni*. Külön indokolás hiányában feltételezem, hogy azért, mert a bizalmi vagyonkezelésbe adott vagyontárgyak sajátos, vagyonrendelő és kedvezményezett különösen visszakövetelési jogával terhelt állapotát nem kívánta külön nyilvánosságra hozni, hanem *megelégedett a publicitás általános szintjével*, amelyet tehát a vagyontárgyak átruházó nyilatkozattal, vagy bejegyzéssel való vagyonkezelőre ruházása biztosítana és, hogy harmadik személy felé a vagyonkezelő, mint jogosult joga a vagyontárgyakra vonatkozóan – éppen a 6:318. § (3) bekezdés szerinti visszakövetelési joggal eltekintve – korlátlan.

11. A bizalmi vagyonkezelési (vagy *trust*) jogviszony *fokozott nyilvánosságát indokoló közérdeket jelentő magánjogi alapértékek*

A bizalmi vagyonkezelés körében a (i) főszemélyek *hitelezőinek védelme* mellett, (ii) a vagyonrendelő és a kedvezményezett érdekeinek vagyonkezelővel *szembeni* – akár harmadik személyekre kiható – *védelme* is indokolja a jogviszony e harmadik személyi kört érintő legfontosabb (*extern*) jellemzőinek nyilvánosság számára való elérhetővé tételét.

12. A bizalmi vagyonekezelési (vagy trust) jogviszony titokban tartásának – korlátozottan – elfogadható céljai

Kérdés, hogy általában a nyilvánossággal szemben hatni vágyó magántitok védelmi körén belül milyen legitim, méltányolható *vagyonrendelői célokat* szolgálhat a jogviszony titokban tartása. Ezek *menyire támogathatóak* társadalmilag, ha egyáltalán. Továbbá milyen *társadalmi, forgalombiztonsági aggályokat* hordoz a vagyonekezelési jogviszony titokban tarthatósága. Tétélezhető-e kölcsönösen elfogadható, *arany közép-utas megoldás* a legitim célok tiszteletben tartása érdekében a *kizárólag hatóságok számára való nyilvános* nyilvántartás létrehozása, amelynek tartalmához kizárólag azon magánjogi forgalomban résztvevő jogalanyok férnének hozzá, akiknek ahhoz *jogaik, törvényes érdekeik igazolt védelme* miatt az szükséges.

Meglátásom szerint – és az alábbi idegen jogrendszerbeli gyakorlat alapján – levonható a *következtetés*, hogy az egyértelműen elítélendő *fedezetelvonási, kötelekrész juttatási kötelezettség elkerülési célzaton túl* a jogviszony titokban tartása *nem tilalmazandó* pusztán azért, mert a vagyonrendelő *titokban kívánja tartani szűkebb-tágabb hozzátartozói körében*, hogy *kinek és milyen célból kíván* vagyont juttatni. Egy házasságon kívüli kapcsolat erkölcsileg elítélendő, de e kapcsolatbeli partner vagy a kapcsolatból született leszármazó tartása nyilvánvalóan nem az, ameddig azt a vagyonrendelő házassági különvagyonából, örökhagyó esetén a törvény által kötelezően előírt juttatotti kör juttatási mértékét nem sértő módon teszi. A jogviszony titokban tartása lényegében erősen kötődik a vagyonrendelő *rendelkezési szabadságának* és *jóhírneve saját maga általi védelmének* életében és halála esetére jogalkotó által (korlátozottan) engedett szintjéhez. Az később említésre kerül, de szigorúan véve nem ide tartozik, hogy a kötelezéssel épp ellentétben a vagyonrendelő, illetve a kedvezményezett adott esetben a vagyonrendelő esetleges szerződészegéseivel, visszaéléseivel okozott károk orvoslására javíthatják helyzetüket a jogviszony lényeges adatainak nagyobb nyilvánosság biztosításával. Itt csak annyi hangsúlyozandó, hogy a fent említett, tolerálható, valamilyen erkölcsi botlást kendőzni kívánó szándék hiányában a feleknek különösebb – jog által legalább tolerálendő – érdeke nem látszik fűződni a *titokban tartásához, sőt épp ellenkezőleg, abban ellenérdekelt valamennyi főszemély*. A fenn nem említett vagyonekezelő esetében a nagyobb nyilvánosság csökkenti az esélyét annak, hogy korlátozott felelőssége korlátlanná válik.

13. Külföldi trust jogok megoldásai

13.1. Angol trust jog megoldása (nincs általános nyilvántartás)

A fentiekkel összhangban Mitchell¹⁸ szerint a titkos *trustok (secret trusts)* fő célja, hogy a vagyonrendelő a *trust* okirat nyilvánosságra kerülése esetén – tipikusan a hagyatéki eljárás során – *nem kívánja végakarátának egy bizonyos részét* – amelyben bizonyos

¹⁸ Ld. Charles MITCHELL: Hayton & Mitchell: *Commentary and Cases on the Law of Trusts and Equitable Remedies*. 13. kiad. London, Sweet&Maxwell, 2010. 118. skk.

személyek, szervezetek részére rendelt vagyontárgyakat – *megosztani valamennyi öröklésben érintett személlyel*. Utal rá továbbá, hogy *bizonytalan* örökhagyók gyakran ügyvédjeikre hagyják mindenüket, hogy a végrendeletbeli *trust* lényeges részeit így *rugalmasabban*, néha pusztá telefonhívásokkal *módosíthatassák*. Említi, hogy az angol jogtudomány feltételezésével ellentétben Meager¹⁹ tanulmánya 2001-ben feltárta, hogy azok használata *igen gyakori*.

A titkos *trustok* tanát az *equity* annak érdekében fejlesztette ki, hogy a törvényeket ne engedje akként csalásra használni, hogy a vagyonrendelő szándéka szerint a vagyonkezelő teljes és *trust* által nem terhelt tulajdonba vegye a rá ruházott vagyontárgyakat. A törvények (*Law of Property Act 1925* 53. cikk) ugyanis előírnak bizonyos formai elvárásokat termőföldre vonatkozó *trust* nyilatkozatokkal vagy a méltányosságon alapuló vagyontárgyakkal való rendelkező nyilatkozattal szemben. A *Wills Act 1837* is előír különleges formásokat a végrendeleti rendelkezésekkel szemben, míg az *Administration of Estates Act 1925* a végrendelet nélküli öröklés rendjét szabályozza.

Mitchell szerint a titkos *trustok*at leggyakrabban végrendeletben alapítják és azok között az alábbi különbségeket teszik. Teljesen titkos, félig titkos *trust* valamint az a *trust*, amely a hagyatéki belefoglalási tan alapján jön létre. A *teljesen titkos trust* esetén az átruházandó vagyon *trust*tal való *terheltségére*, és a *trust jogcímre* nem kerül utalás a végrendeletben. A *félig titkos trust* esetén a vagyontárgy *trust* vagyonként való átutalására és a *trust jogcímre* történik *utalás*, de *egyéb lényeges feltételre* különösen a kedvezményezettre *nem*. A harmadik eset pedig ezzel lényegileg megegyezik, csak egy *konkrét korábbi jognyilatkozatra utal* benne a vagyonrendelő, amelyben a *trust* többi lényeges feltételét részletezte.

13.2. A francia *fiducie* szabályozásának megoldása (nyilvántartás van, érvényességi feltétel a jognyilatkozatok bejegyzése)

A francia *Code civil* 2019. cikke szerint semmisség terhe mellett a vagyonkezelési szerződést és módosításait a jognyilatkozat megtételétől számított egy hónapon belül az illetékes adóhatósághoz be kell jelenteni, hogy vegye azokat nyilvántartásba. Ingatlan vagy azt érintő dologi jogok érintettsége esetén ugyanezen jogkövetkezmény mellett nyilvánosságra kell hozni azokat az adózás általános törvénykönyvének 647 és 657. cikkei szerint. A bizalmi vagyonkezelési szerződésből származó jogok átruházása, és ha a kedvezményezett nincs kinevezve a vagyonkezelési szerződésben, a későbbi kijelölése semmisségének terhével ugyanilyen feltételekkel nyilvántartásba vett írásos jognyilatkozatban kell, hogy megtörténjen. 2020. cikke szerint a vagyonkezelési jogviszonyok nemzeti nyilvántartásának részletes szabályait az Államtanács rendelete²⁰ állapítja meg.²¹

¹⁹ Rowena MEAGER: *Secret Trusts: Do They Have a Future? The Conveyancer and Property Lawyer*, 67., 2003. 203–214. idézi: MITCHELL i. m. 119.

²⁰ Décret n° 2010-219 du 2 mars 2010 relatif au traitement automatisé de données à caractère personnel dénommé « Registre national des fiducies ».

²¹ Ld. VÉKÁS Lajos: Bizalmi vagyonkezelés a francia magánjogban. *Gazdaság és Jog*, 2010/9–10. 6.

13.3. Egyesült Államokbeli modell szabályok (restatementek, UTC) megoldása

Az amerikai *trustok* esetében a UTC nem tesz javaslatot létrejövetele vagy érvényességi feltételként a *trustok* nyilvántartására. A *Uniform Probate Code* (7:101. cikk) azonban kötelezi a vagyongazdát a *trust* meghatározott bíróságnál való nyilvántartásba vételére, ha az könnyíti, illetve csökkenti a kockázatát a *trustra* alkalmazandó jog megváltoztatásának. E szabályokat azonban – ezen jóllehet bizonytalan nyilvánosságot biztosító potencialitásuk ellenére is egyes szerzők szerint – az amerikai államok lényegileg ignorálták.²²

A központi nyilvántartás helyett a UTC csekély számú eltérést nem engedő szabályainak [105. cikk b) pont (11) bek.] egyike között mondta ki a *trust* igazolására (*trust certificate*) vonatkozó rendelkezéseit. A UTC (1012. cikk) rendelkezik a vagyongazdával ügyletet kötő személyek védelméről. E szerint a kedvezményezetten kívüli személy, aki jóhiszeműen *segíti* a vagyongazdát, vagy jóhiszeműen és *ellenértékért* cserébe ügyletet köt a vagyongazdával, anélkül, hogy tudomással bírna arról, hogy a vagyongazdát túllépi vagy helytelenül gyakorolja jogait, mentesül a felelősség alól, mintha a vagyongazdát megfelelően járt volna el. A szerzők utalnak rá, hogy e cikket a *Uniform Trustee Powers Act* 7. fejezete inspirálta. E cikk kimondja továbbá, hogy egy kedvezményezetten kívüli személy, aki jóhiszeműen ügyletet köt a vagyongazdával nem *köteles vizsgálni* a vagyongazdát *jogainak terjedelmét* vagy azok szerződésszerűségét. A szerzők utalnak rá, hogy e pont megerősíti, hogy a harmadik személy *jogosult feltételezni*, hogy a vagyongazdának megvan a szükséges rendelkezési joga az ügyletkötéshez. Mindezt *nincs szükség arra, hogy a trust okiratot elkérje*, megvizsgálja. Ha a harmadik személy biztosítékot szeretne arra, hogy a vagyongazdát rendelkezési joga kiterjed az ügylet megkötésére, ehelyett *kérje* az 1013. cikk szerinti *trust bizonyítványt (certification of trust)*. A szerzők hangsúlyozzák, hogy ezzel a korábbi *common law* irányt szeretnék megfordítani, amely a *harmadik személyeket kötelezte, hogy ismerjék a trust okirat tartalmát*.

A UTC (1013. cikk) rendelkezik a *trust bizonyítványról (certification of trust)* is. E szerint a *trust okirat* másolatának átadása helyett, a kedvezményezettek kivételével harmadik személynek a vagyongazdát jogosult a *trust bizonyítványt* átadni, amely a következő adatokat tartalmazza. Így (i) hogy a *trust* létezik és a *trust okirat aláírásának napját*, (ii) a *vagyongazdát* személyazonosságát, (iii), a jelenleg *eljárni jogosult vagyongazdát* személyazonosságát és címét, (iv) a vagyongazdát *alakító (rendelkezési) jogait*, (v) hogy a *trust visszavonható vagy visszavonhatatlan* és bármely személy személyazonosságát, aki a *trust visszavonására jogosult*, (vi) a *vagyongazdát társak aláírásai* vagy más hitelesítési jogait és, *trust jegyzésük rendjét* (önálló, együttes, vegyes), (vii) a *trust adószámát*, és (viii) a *trust vagyon átvételének módját*.

E szerint a *trust bizonyítvány* formája, egyszerű írásbeli alak, így azt aláírhatja vagy másképpen hitelesítheti *bármely vagyongazdát*. Annak *tartalmaznia kell utalást arra, hogy nem vonták vissza, módosították* akként, amely a fenti tájékoztatásokat tévesse

²² Ld. Charles E. ROUNDS JR. – Charles E. ROUNDS III: *Loring and Rounds: a Trustee's Handbook*. New York, Wolter Kluwers, 2016. 828.

tenné. Abba *nem kell* felvenni a *trust* belső viszonyokat rendező kikötéseit (*dispositive terms*). Átvevője kérheti a vagyonkezelőtől, hogy *adjon másolatot* az eredeti *trust okirat* és azok módosításainak *kivonataiból*, amely *kinevezi a vagyonkezelőt* és az adott ügyre vonatkozóan is rendelkezési jogot ad neki.

A UTC a formasági követelmény fokozása elkerülése érdekében, a *valós tartalommal való kiállításban tette* érdekeltté a vagyonkezelőt mégpedig úgy, hogy kimondta, hogy aki a *trust* bizonyítványban *bízva jár el anélkül, hogy tudná*, hogy az abban foglalt állítások helytelenek, *nem felel* senki felé ezért, és *feltételezheti* további *vizsgálat nélkül* a bizonyítványban foglalt állítások helyességét. A *trust* feltételek ismeretére *nem lehet következtetni* pusztán abból, hogy a *trust okirat* része vagy egésze másolatban a bizonyítványban *bízva eljáró személy birtokába került*.

Aki jóhiszeműen ügyletet köt a *trust* bizonyítványban *bízva kérheti az ügylet végrehajtását* a *trust* vagyonnal szemben, mintha az abban foglalt állítások ténybelileg helyesek volnának.

A UTC e cikke ugyanakkor *előírja, hogy aki követeli a trust okirat kiadását a trust* bizonyítvány vagy kivonatok kiegészítéseképpen *felel a károkért*, ha a bíróság úgy látja, hogy e személy *nem járt el jóhiszeműen a trust okirat követelése során*. A szerzők utalnak rá, hogy e cikk a *Califórnia Probate Code* (18100.5.) cikkén alapul és a *célja a trust okirat titokban maradásának (privacy) védelme*, azzal, hogy *ellenősztrőzött hoz létre* annak kiadását kérő személyek számára, ha a vagyonkezelő rendelkezési jogát akarják ellenőrizni. Sajnálatos módon a szerzők nem utalnak arra, hogy *miben állna a kár*, amit meg kellene térítenie az okiratot kikérő jogalanynak. Hangsúlyozzák továbbá, hogy e *trust* bizonyítványra vonatkozó rendelkezések nélkül sem volna szükséges a *trust okirat* kikérése harmadik személyek számára a UTC 1012. cikk b) pontja alapján ugyanis *nem kötelesek vizsgálódni* a vagyonkezelő rendelkezési jogának fennállását, *trust-szerű* gyakorlását illetően.

E cikk egy *további védelmi réteget jelent a harmadik személyek számára*, akik gyakran ragaszkodnak ahhoz, hogy a *trust okiratot* megismerhessék kizárólag a vagyonkezelő *rendelkezési jogának megállapítása*, ezzel *saját biztonságuk garantálása* érdekében. Miközben azonban egy *végrendeletbeli trust* közhiteles *nyilvánartásban* lehet, az élők közötti *trust okirata nyilvánosság* számára nem elérhető, *titkos*, amelyet sérthetne, ha a *trust okiratot* ki kellene adni harmadik személyeknek. A *trust bizonyítvány* magában foglalhat továbbá *trust okirat kivonatot* is, ha az az ügyletkötés elősegítése érdekében szükséges. Így tehát elkerülhető a szerzők szerint az, hogy harmadik személyek ügyleti biztonságukat nem érintő *trust okiratbeli rendelkezéseket* is megismerjenek.

Az *ellenősztrőzött jelentő kártérítési kötelezettség* indokául említik, hogy általában a jóhiszeműen eljáró személy bevon az ügyletbe olyan harmadik személyt, aki ún. *due diligence* szinten érdek vagy más jogszabályi *előírások alapján megvizsgálná a trust okiratot* is. Így pl. ha az ügylet *tőkepiaci terméket* érint, állami, helyi, vagy szabályozó hatóságok által előírt *magatartási sztenderden* alapul, vagy ha a biztosítási díj magasabb volna, a prémium kevesebb volna a *trust okirat* vizsgálatának elmaradása esetén. Utalnak rá, hogy a UTC más jogszabályokra hagyja, hogy az általa előírt kártérítési felelősség a rosszhiszemű ügyletkötés megtagadásaért miként kerül megállapításra, számításra, és annak körében az ügyvédi díj megtérítendő-e.

Az alcím végi részkövetkeztetésben elemzem a magyar jog szempontjából lényeges vonatkozásait e rendszernek is.

13.4. San Marino hagyományos és alternatív megoldásainak párhuzamossága

A san marinoi 2010. évi 42. sz. törvény (7. cikke) szerint a *trust* létrehozása napját követő tizenöt napon belül a *belföldi vagyongazdálkodó* vagy annak belföldi képviselője, a külföldi vagyongazdálkodó által adott tájékoztatás alapján köteles *kiállítani* egy *bizonyítványt* (*certificate*) a következő *tartalommal*: a) a *trust* neve, amelyet a vagyongazdálkodó, ennek hiányában, a vagyongazdálkodó választott, b) arra való utalást, hogy a *trust* visszavonható, vagy visszavonhatatlan, c) a *vagyongazdálkodóra* vonatkozó azonosító adatokat, és bármely *rendelkezési jogait* (*powers*) érintő *korlátozást*, d) a *vagyongazdálkodó* azonosító adatait, ha ez szükséges, és *alakító jogainak* (*powers*) terjedelmét, e) a *vagyongazdálkodó* azonosító adatait, f) ha a *trustot kedvezményezettek* javára rendelték vagy azok javára is, azok azonosító adatait, a *trust* vagyongazdálkodó *jogait, várományait* megjelölésével, g) a *trust okirat dátumát és határozott időtartamát*, ha utóbbit megjelölték a *trust* okiratban, h) a *trustra irányadó jogot*, i) arra való utalást, hogy ia) *kedvezményezett* *trust*, ib) *cél trust*, ic) vagy egyes *trust* jött-e létre, j) *cél trust* esetén a *cél* leírását, k) *helyi képviselő* azonosító adatait, ha az szükséges.

A bizonyítványt a belföldi *vagyongazdálkodó* vagy a belföldi képviselő *köteles aláírni* és *közjegyző* által hitelesíttetni azt. Utóbbi egyben azt is *igazolja*, hogy az *okirat tartalma a valóságnak megfelel*. A *trust* nyilvántartás vezető személy pénzügyi közigazgatási bíróságot alkalmaz 3000-15000 euró összegben a belföldi vagyongazdálkodóval, vagy a belföldi képviselővel szemben, aki elmulasztotta a *trust* bizonyítvány kiállítását a fenti határidőn belül.

E törvény (8. cikke) továbbá *trust nyilvántartást* is létrehozott a San Marinoi Köztársaságban, amelyet a *Trust Nyilvántartási Hivatal* vezet, amelynek feladatait külön rendelet²³ delegálja. E hivatal kibocsáthat *bizonyítványokat* azon adatokról, amelyek a *trust* nyilvántartásban szerepelnek. Az erre irányuló eljárást a fenti rendelet határozza meg. A közjegyző, aki hitelesítette a *trust* bizonyítvány aláírását, annak *egy példányát letétbe helyezi a hivatalnál* a hitelesítésétől számított tíz napon belül. Az ebben foglalt adatok átvételével a hivatal nyilvántartásba veszi a *trustot*, az ezt igazoló okiratokat pedig megküldi a közjegyzőnek. Ha a közjegyző mulasztja el az általa hitelesített bizonyítvány hivatal számára való megküldését az előírt határidőben, a belföldi vagyongazdálkodó vagy a belföldi képviselő önállóan köteles ezt megtenni közvetlenül a következő tíz napon belül. A belföldi vagyongazdálkodó vagy a belföldi képviselő köteles a *trust* nyilvántartásból való törlését kérni húsz napon belül attól számítva, hogy a) a *trust* vagyont a jogosultja engedélyezte a *trust* megszűnését követően, b) a *trustra* irányadó jog módosítását követően, c) a *trust* okiratra vonatkozó érvénytelenségi ok, vagy ennek bírósági megállítása jutott a tudomására.

²³ Delegated Decree 16 March 2010 No. 50 on registration and keeping of the trust register and procedures for the authentication of the book events, letölthető innen: [https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/SMR4_MERANNI_MONEYVAL\(2011\)20_en.pdf](https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/moneyval/Evaluations/round4/SMR4_MERANNI_MONEYVAL(2011)20_en.pdf)

A *trust* törlésének elmulasztására nem lehet hivatkozni harmadik személyekkel szemben, kivéve, ha tudtak a *trust* törlését szükségessé tevő okról.

A *trust* nyilvántartó hivatal 2000-10000 euró közötti összegű közigazgatási bírságot szab ki a közjegyzővel, belföldi vagyongazdálkodóval, belföldi képviselővel szemben, aki elmulasztotta a *trust*ot a fenti határidőkben nyilvántartásba vetetni, vagy törlését kérni.

A törvény (13. cikk (3-10. pontjai) szerint bárki, aki a bizonyítvány kötelező tartalmát illető *módosításokat végez*, vagy arról tudomást szerez, *köteles tájékoztatni a vagyongazdálkodót* arról a módosítás vagy arról való tudomásszerzés idejétől számított harminc napon belül. Ha a vagyongazdálkodó nem belföldi, köteles tájékoztatni a belföldi képviselőjét tizenöt napon belül hogy ilyen módosítást végzett, vagy arról tudomást szerzett. A nyilvántartást vezető hivatal a fenti összegű bírságot szabja ki bárkivel szemben, aki nem teljesíti e bejelentési kötelezettségét. A *módosítás bejelentése* módosított bizonyítvány beküldésével valósul meg a *trust* létrehozásának bejelentésével lényegileg egyező módon, határidővel, szankcióval. Hat hónaponként a belföldi képviselő köteles a külföldi vagyongazdálkodótól *tájékoztatást* kérni, hogy a bizonyítvány bármely elemét illetően *történt-e változás*, ennek elmulasztása is a fenti bírsággal jár. A *trust* okirat módosítása a vagyongazdálkodó módosítás előtti eljárására hátrányos joghatást nem válthat ki, az nem lehet visszaható hatályú.

13.5. EU modell szabályok (PETL, DCFR) megoldása

Az európai modell *trust* szabályok nem tesznek javaslatot – különösen létrejövetele, érvényességi, harmadik személyre kiterjedő hatály alapítás feltételeként – a *trust*ok nyilvántartására, amelyből lehet arra következtetni például, hogy azok alkotói e kérdést nem kívánták egységesíteni, vagy hogy nem kívánták a *trust* hatályosulását ilyenhez kötni, mert nyilvántartását nem tartották anyagi jogi kérdésnek. Mivel mindkettő az angolszász *trust* mintájára alapul, amelynek anyagi jogi szabályai között nem szerepel nyilvántartásba vétel, így utóbbi feltevés tűnik valószínűbbnek.

14. Néhány belföldi megoldás a vagyontárgyakra vonatkozó lényeges adat, harmadik személyre kiterjedő hatályt keletkeztető nyilvánosságának biztosítására

14.1. A vagyontárgy jogosultja jogainak *kötelezően igazolandó közvetlen képviseleti jog* alapján való gyakorlása (rendelkezési jog fennállása ellenőrzési kötelezettségének ügyleti partnerre telepítése)

A képviselet vonatkozásában éppen *fordított az alapállás* a bizalmi vagyongazdálkodás képest. Előbbi esetében ugyanis a képviselt önrendelkezési joga képviselő általi gyakorlásának *feltétele*, hogy a képviselő *igazolja* jogának fennállását, és terjedelmét; ügyleti képviselet esetén meghatalmazásával. Az egyszerű ügyleti képviselet esetén tehát *nincsen nyilvántartás*, hanem a *jogszabály követeli meg* a képviselővel szerződő féltől a rendelkezési jog terjedelméről való meggyőződést, ennek elmulasztása kockázatainak reá telepítésével. Az állandó anyagi jogi meghatalmazás esetén sincs általános nyilvántartás, amelybe való bejegyzés a meghatalmazás vonatkozásában konstitutív hatállyal

bírna, a jogalkotó pusztán teljes bizonyító erejű magánokiratba, vagy közokiratba foglalást írt elő, és időbeli hatályát öt évben maximalta (Ptk. 6:16. §).

A *bizalmi vagyonkezelő* esetében azonban harmadik személyek felé a kezelt vagyon *teljes jogú jogosultjának* (tulajdonosának) minősül. Ahogy a *bizományos* vonatkozásában is amellett szól *vélelem*, hogy rendelkezési joga áll fenn eladási bizomány esetén, illetve vételi bizomány esetén, hogy képviseleti joga a vételre kiterjed. Ugyanakkor mivel a tipikusan *tartós* jogviszonyt keletkeztető bizalmi vagyonkezelés esetében szükséges a *rendelkezési jogára* vonatkozóan vagyonrendelő által megszabott *korlátozásnak megfelelő eljárás minél magasabb fokú kikényszeríthetősége*, így ésszerűnek tűnik annak közvetett *képviselet jellegét erősíteni* a meghatalmazáshoz hasonló, rendelkezési jogra is kiterjedő (certificate-hez hasonló) bizalmi vagyonkezelési jogviszony *igazolás* ügyletkötésbe való becsatornázásával.

14.2. Jelzálogjog nyilvántartásba vétele (*megalapítása*), mint harmadik személyre kiterjedő joghatást konstituáló elem (a nyilvántartásba betekintési kötelezettség harmadik személyre telepítése)

A Ptk. (5:86. §) szerint a zálogjog lényege, hogy az alapján a zálogjogosult a követelésének biztosítására szolgáló vagyontárgyból más követeléseket *megelőző sorrendben kielégítést* kereshet, ha a biztosított követelés kötelezettje nem teljesít. Kielégítési jogát – ha e törvény másképpen nem rendelkezik – a zálogtárgyra az elzálogosítás után szerzett jogok nem érintik.

A zálogjog pedig *akkor jön létre*, ha a) a zálogjogosult és a zálogkötelezett *megalapítja* a zálogjogot, és b) a zálogkötelezett *rendelkezési joggal bír* a zálogtárgy fölött (Ptk. 5:87. §). A zálogjog megalapításához *zálogszerződés* és erre tekintettel a) a zálogjog megfelelő nyilvántartásba való *bejegyzése* (jelzálogjog), vagy b) a zálogtárgy *birtokának* a zálogjogosult részére történő átruházása (kézizálogjog) szükséges (5:88. §). Ugyanakkor a zálogjog megalapítása hiányában is a zálogszerződés alapján a feleket *egymással szemben* megilletik mindazok a jogok és terhelik mindazok a kötelezettségek, amelyeket a Ptk. a zálogjogosult és a zálogkötelezett számára megállapít (Ptk. 5:91. §). Gárdos ez utóbbi rendelkezés magyarázata²⁴ körében az ilyen zálogjogra, mint kötelmi hatályúra utal, valamint arra is, hogy a zálogjog éppen abszolút hatályánál fogva, azáltal képes *biztosítéki funkciójának* betöltésére, hogy az adott vagyontárgy tekintetében *harmadik személyekkel szemben* elsőbbségi kielégítési jogot biztosít a zálogjogosult számára. A zálogszerződés kötelmi hatályú következménye, hogy a zálogjogosult a zálogszerződés alapján *követelheti a zálogkötelezettől*, hogy *tegye meg a zálogjog megalapításához szükséges további lépéseket* (adja át a zálogtárgyat, illetve működjön közre a zálogjog bejegyzésében). A zálogkötelezett köteles tűrni, hogy a zálogjogosult jogait gyakorolja; valamint mindkét félnek teljesítenie kell mindazokat a kötelezettségeket, amelyeket számára a törvény előír, így a zálogtárgy birtoklására, használatára és a zálogfedezet védelmére vonatkozó jogok és kötelezettségek megilletik, illetve terhelik a feleket, akár bíróság által kikényszeríthető módon is. Utal rá,

²⁴ Ld. GÁRDOS Péter: A zálogjog létrejötté (XXI. Fejezet). In: VÉKÁS–GÁRDOS (szerk.) i. m. 1080.

hogy ilyenkor a zálogjogból nem fakad *elsőbbségi kielégítési jog és ahhoz kapcsolódó jog*, vagy egyébként *nem hathat ki más hitelezőre*, illetve dologi jogosultra, így azok jogainak korlátozását sem eredményezheti.

A bizalmi vagyonkezeléssel ellentétben tehát a jogalkotó a zálogjog harmadik személyre kiterjedő hatályainak beállítását külön és minden esetben jelzálogjog esetén, ahol tehát a zálogjogosult nem került a zálogtárgy birtokába, a vagyontárgyon fennálló zálogjog megalapítását nyilvántartásbeli bejegyzéshez kötötte. Erre persze felvethető, hogy nem lehet teljesen eltérő kezelésnek tekinteni a fentit, mert a kezelt vagyon vagyonkezelőre való átruházásával az abba tartozó ingó dolgok birtokába kerülnek, más vagyontárgyak esetén pedig többnyire szerzési jogcíme a nyilvántartásokban megjelenik. A hasonlóság látszata arra tekintettel távoli, hogy míg a nem lajstromozott ingók, jogok, követelések esetén a hitelbiztosítéki nyilvántartásba való megjelenítésük az azok jogosultjával ügyletkötők és a zálogjogosult védelmét szolgálják, addig a vagyonrendelő és kedvezményezett zálogjoghoz hasonló idegen vagyon feletti teherjogként értelmezhető visszakövetelési joga érvényesítéséhez ilyen nyilvántartás általi védelem nem áll fenn.

A hitelbiztosítéki nyilvántartás egyik jelentős újdonsága tehát, hogy azzal is növeli a jelzálogjog jogosultjainak érdekvédelmét, hogy *csökkenti* a vagyontárgy feletti zálogjog *megszűnését* eredményező, a vagyontárgy harmadik személy általi megszerzésének *esélyét*. Amelyet az alábbiak szerint úgy ér el, hogy bár *nem közhiteles*, de a jóhiszeműség részét képező gondossági kötelezettség körében – annak hiánya megállapításához is vezethető módon – értékelhetővé teszi a nyilvántartásban szereplő *helyzetről való meggyőződés elmulasztását*. Ezzel lényegében a *bírói gyakorlatra bizza*, hogy *milyen esetekben állapítja* meg a nyilvántartásbeli helyzetről való *meggyőződési kötelezettséget*.

Tehát a hitelbiztosítéki nyilvántartás a *nyilvántartással nem rendelkező ingók* esetében az azokon fennálló hitelbiztosítéki (teher-)jogokat is nyilvánosságra hozza, illetve a nyilvánosság számára elérhetővé teszi.

Gárdos²⁵ jelzi, hogy a hitelbiztosítéki nyilvántartás alapelvei a következők: annak *perszonálfőlium*, azaz a hitelbiztosítéki kötelezettjének *személyéhez tapadó* jellege, *nyilvánossága*, ezt kiteljesítő *elektronikus* jellege, a *rangsor* elve a zálogjog kapcsán (5:118. §). Azaz, az *ingatlan-nyilvántartás* alapelveivel ezeket összevetve látható, hogy abból *hiányoznak* az okiratiság, a bejegyzés és a *közhitelesség* elvei. Gárdos²⁶ kiemeli, hogy a közhitelesség hiánya nem érinti azt, hogy a *bejegyzés csak akkor eredményezi* a zálogjog *megalapítását*, ha a bejegyzés szerinti zálogkötelezett és zálogjogosult között *zálogszerződés* jött létre (5:88. §). A praktikus és olcsó nyilvántartás létrehozása érdekében a zálogjog *létrejöttéhez* a bejegyzésen felül *zálogszerződés* és a zálogtárgy fölötti *rendelkezési jog megszerzése* is szükséges, azonban a *Ptk. megengedi, hogy e három elem tetszőleges sorrendben valósuljon meg* (5:87. §). A bejegyzésnek tehát *nem feltétele a zálogszerződés léte*, érvényessége, *hatályossága*. Jelzi, hogy, ha valamely

²⁵ Ld. GÁRDOS Péter: A hitelbiztosítéki nyilvántartás (XXV. Fejezet). In: VÉKÁS–GÁRDOS (szerk.) i. m. 1130–1131.

²⁶ Ld. uo. 1133.

érdekelt fél a nyilvántartásban való kereséskor azt látja, hogy egy potenciális partner valamely vagyontárgyát zálogjog terheli, akkor ahhoz, hogy *további részleteket tudjon meg ezzel kapcsolatban, tudakozódnia kell magánál az adósnál.*

A dolgozat szempontjából az ingatlan-nyilvántartás közhitelességének²⁷ azért van jelentősége, mert az ingatlanra vonatkozó teherjogok fennállását, megszűnését, hiányát is közhitelesen bizonyítja az ingatlan-nyilvántartás, ellentétben tehát az egyéb vagyontárgyakra vonatkozó hitelbiztosítékok nyilvántartásának közhitelessége hiányával.

A hitelbiztosítéki nyilvántartás létrehozásának alapvető célja, hogy hitelbiztosítéki (jelzálog-) jogok létrehozását, módosítását, törlését *gyorssá, olcsóvá, egyszerűvé és teljes nyilvánosság számára hozzáférhetővé* tegye. Ezek közül e dolgozatban a hitelbiztosítéki *nyilvántartás nyilvánosságának* biztosítéki joggal terhelt *vagyontárgyak* jóhiszemű, *harmadik* személy ellenérték fejében történő *szerezésére gyakorolt hatása* érdemel további vizsgálatot.

A fentiek alapján látható, hogy önmagában attól *nem lesz jóhiszemű* a szerző, ha a hitelbiztosítéki nyilvántartásba betekint és az a szerzésének időpontjában a szerzést alátámasztó tényeket, jogokat tartalmazott. Vita esetén e körülmény ugyan *jóllehet jelentős jogvédelmi, igényérvényesítési többlet*, azonban még a vélelem szintjét sem éri el. Kérdés, hogy vajon a zálogtárgyat ellenérték fejében megszerző személy számára, aki a hitelbiztosítéki nyilvántartásban megfelelően ellenőrizte, hogy az adott tárgy nem szerepel a nyilvántartásban, *milyen jelentőséggel bír* egy jogvita esetén ez a körülmény. A *jóhiszeműség* nemcsak a látszattal ellentétes tényről való tényleges *ismeret hiányára* vonatkozik, hanem arra is, hogy elvárható *gondosság* mellett *sem kellett tudnia* az erre hivatkozó félnek a lényeges tényről. A hitelbiztosítéki nyilvántartás pedig akként *de facto részlegesen mégis negatívan közhiteles*, hogy *az abban nem szereplő jogok törvény alapján harmadik személyre kiható hatállyal nem jöhetnek létre*. Így a betekintés esetén az adott vagyontárgy terhelttségének a hiánya további ellenbizonyítást kizáró módon (emiatt a de facto közhitelesség) utal arra, hogy az nem terhelt harmadik személyre kiható zálogjog által.

Csizmazia²⁸ azt a kérdést vizsgálva, hogy a hitelbiztosítási nyilvántartás negatív közhitelességgel rendelkezik-e úgy látta, hogy erre nemleges válasz adható. Ugyanakkor nem is tartja ezt szükségesnek, mivel a téves törlés esetében nem méltánytalan magára a zálogjogosultra telepíteni ennek kockázatát, az a tény továbbá, hogy a be nem jegyzett zálogjogokra nem lehet hivatkozni, következik a bejegyzés konstitutív hatályából. Meglátásom szerint az *elégéses* a nyilvántartás *társadalmi hasznosságának megállapításához*, hogy a bejegyzés harmadik személyre kiterjedő hatálya tekintetében konstitutív hatályából (Ptk. 5:88., 5:91. §§) következik, hogy a be nem jegyzett zálogjogokra *nem lehet hivatkozni ellenbizonyítást nem tűrő módon*, függetlenül attól, hogy ezt negatív közhitelességnek lehet-e nevezni helyesen terminológiailag vagy sem.

Így a – visszakövetelési jog egyik kizáró tényezőjét jelentő (6:318. § (3) bek.) – szerző fél *jóhiszeműségének* vizsgálata során a gondos eljárást a Ptk. alapelve szerint kell

²⁷ Ld. MENYHÁRD Attila: Az ingatlan-nyilvántartás közhitelessége (XI. Cím). In: VÉKÁS–GÁRDOS (szerk.) i. m. 1213–1214.

²⁸ Ld. CSIZMAZIA i. m. 144–147.

megítélni, azaz mindenkinek úgy kell eljárnia, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Így vagyoni forgalom körében az a kérdés merül fel, hogy általában elvárható-e bárkitől, hogy más közhiteles nyilvántartásban nem szereplő vagyontárgyak vásárlása során, azt megelőzően betekintszen a hitelbiztosítéki nyilvántartásba.

Vélhetően az „adott körülmények” fordulatnak lesz jelentősége, akképpen, hogy pl. bizonyos érték, vételár felett, vagy ügyvéd közreműködése mellett elvárhatónak fogja tekinteni a bírói gyakorlat a betekintést, és a zálogjogosult számára a *nyilvántartásbeli helyzettel ellentétes* szerzés esetén ténylegesen jogvédelmet fog biztosítani.

15. A bizalmi vagyonkezelési jogviszony nyilvántartás de lege ferenda létrehozásával implicit módon a társadalom tagjaira kirótt – látszatról való meggyőződésre vonatkozó – többlet gondossági részkötelezettség bírói gyakorlat általi korlátozása

A hitelbiztosítéki nyilvántartással a jogalkotó azt is kimondta, hogy a *bírói gyakorlat* által megállapított jellemzőkkel bíró – tehát hangsúlyosan *nem bármely*, így csekély értékű – esetekben egyes vagyontárgyak forgalma vonatkozásában az azokat megszerezni kívánók *kötelezettsége betekinteni* szerzésüket megelőzően a nyilvántartásba annak érdekében, hogy meggyőződjenek arról, hogy a vagyontárgy nem áll-e teherjog hatálya alatt. Különös tekintetben, hogy az a fentiek szerint a teherjog fennállásának hiánya tekintetében joghatásában közhitelesnek tekinthető.

Mindennek célja tehát a hitelbiztosítéki nyilvántartásban szereplő hitelbiztosítéki jogok *jogosultjai helyzetének jogaik nyilvánosságra hozása általi erősítése*, azzal, hogy csökkenti a zálogtárgyon a zálogjog jóhiszemű vevő általi megszerzése miatti megszűnésének az esélyét, a gondossági kötelezettség bővítésével.

16. A bizalmi vagyonkezelés de lege ferenda kiterjesztendő nyilvánosságával kapcsolatban mérlegelendő érdekek és ellenérdekek

16.1. A vagyonrendelő és a kedvezményezett szempontjából

A vagyonrendelő és a kedvezményezett érdekelt a nyilvánosság biztosításában, a tekintetben, hogy a vagyonkezelő jogsértéseivel szembeni fellépéseikben a *visszakövetelési* joguk érvényesítésének *esélyeit* a fentiek szerint növelheti adott esetben. *Javítja, javítaná* a vagyonrendelő teherjogai érvényesítési – ezzel azok *védelmi – szintjét*, ha azok fennállása vagy annak legalább látszata a nyilvánosság számára hozzáférhetővé válna. Mégpedig azért és úgy, amiért és ahogy a hitelbiztosítéki nyilvántartás a zálogjogosultak vonatkozásában teszi ezt egyes, pl. nagyobb értékű vagyontárgyak esetén azok jogi *helyzetéről, vagy e jogi helyzet* látszatáról való meggyőződési kötelezettség megeremtésével.

Ellenérdekeltek a jogviszony létrehozása, lényeges tartalma nyilvánosságra hozásában ugyanakkor annyiban, hogy az a *magántitkokat* jelenti, amely megtartásához szintén érdekük fűződhet, amelyek közül általában nem védhető a hitelezőik előli vagyoneltitkolás, tolerálható azonban erkölcsi botlás következményeként kialakult hely-

zetek kezelésére vagyoni juttatásaik szorosabb környezetük előtti titokban tartása. Ezt az érdeket különösen a kötelesrésze jogosult érdekeivel kell kibékíteni.

16.2. A vagyonkezelő szempontjából

A vagyonkezelő a jogviszony kiterjedtebb nyilvánosságában annyiban érdekelt, hogy ez ellenőrizhetővé teszi rendelkezési jogát, csökkenti a vele való jelentősebb ügyletek megkötésének kockázatát ügyleti partnerei számára, így azok nem számítanak fel erre tekintettel nagyobb árat a kezelt vagyon számára szerzett szolgáltatásokért.

Legitim, méltányolható ellenérdeke a vagyonkezelőknek – mint ilyen szolgáltatásnyújtó csoportnak – e körben legfeljebb annyi lehet, hogyha az egymással versenyző jogrendszerekben nem jelenik meg a jogviszony nyilvánosságának nagyobb foka, akkor az ottani belföldi vagyonkezelőkhöz viszik ki a nagyobb titkosságot igénylő vagyonrendelők a kezelésbe adandó vagyontárgyat, azaz nemzetközi viszonylatban is szolgáltatásnyújtó vagyonkezelők versenyhelyzetét ronthatja, szolgáltatásukat a vagyonrendelők szemében kevésbé vonzóvá teheti a terhes szabályozás.

16.3. A kezelt vagyon (azaz a vagyonkezelő e minőségben) vállalt hitelezői szempontjából

A vagyonkezelő vállalt hitelezői annyiban érdekelt a jogviszony nagyobb nyilvánosságában, hogy az által tehát csökkenne a vagyonkezelővel való szerződés kockázata, kevésbé kell attól tartaniuk, hogy a vagyonkezelő mégis túllépte rendelkezési jogát és a bíróság egy esetleges perben úgy látná, hogy nekik tudniuk kellett volna ezt, ezért visszaköveteli tőlük a kezelt vagyonba tartozó vagyontárgyat, ők pedig legrosszabb esetben a velük szemben szerződészegést elkövető vagyonkezelőtől nem tudják kárukat behajtani. Legitim, méltányolható *ellenérdeküket* e körben nem azonosítottam.

16.4. A vagyonkezelő személyes hitelezői szempontjából

A jogviszony nagyobb nyilvánossága szempontjából érdekük megegyezik a kezelt vagyon hitelezőjével, amennyiben ha tévedésből a kezelt vagyonba tartozó vagyontárgyat foglalnak le, de a bíróság vonatkozásukban is rosszhiszeműséget állapítana meg, akkor nekik is vissza kell azt adniuk a kezelt vagyon javára, amely körében a téves szerzés kockázatát csökkenthetné a nyilvántartás léte. Legitim, méltányolható *ellenérdeket* e körben sem azonosítottam.

16.5. A vagyonrendelő és a kedvezményezett hitelezői szempontjából

Ők egyértelműen nyertesek lennének a nagyobb nyilvánosságnak, mert különösen a vagyonrendelő hitelezői vonatkozásában a legerősebb a fedezetelvonási kockázat a vagyonrendelő részéről saját személyes vagyonából. Legitim, méltányolható *ellenérdeket* e körben sem azonosítottam.

16.6. Az állam szempontjából

A polgári jogban érvényesített általános vagyoni alapértékek (i) a *szereződő partnerek egymással szembeni védelme*, (ii) a *vagyontárgyak jogosultjainak jogaik élvezetéhez*, joggyakorlásuk lehető *zavartalanságához fűződő érdekeik védelme*, (iii) a *jogalanyok hitelezőinek védelme*, (iv) és a *jóhiszemű ellenérték fejében* – immár kereskedelmi forgalomban²⁹ – *szerező* harmadik személyek, ezen keresztül a *forgalombiztonság* védelme.

A bizalmi vagyonkezelés bevezetése mögötti sajátos közérdek a külföldi működő tőke bevonása, belföldi tőke benntartása a külföldön ismert, modern befektetési eszköz elérhetővé tételével, amely a tulajdonjog és a rendelkezési jog szétválasztása, az erre irányuló gazdasági (társadalmi) igény proaktív kielégítésére alkalmas a gazdasági társaságok, egyéb jogi személyek mellett.

Az általános polgári jogi közérdekek közül a dologi jogok, korlátozott dologi jogok, különösen a hitelbiztosítéki jogok nyilvánosság számára való hozzáférhetőségének biztosítása a forgalombiztonságot erősíti. E tekintetben az állam érdekeltnek nevezhető a nagyobb nyilvánosság biztosításában.

Az állam *ellenérdekeltségét* a nyilvántartás (szabályozási, személyzeti, infrastrukturális, informatikai feltételei) előkészítésének, létrehozásának, fenntartásának, működtetésének *idő- és költségigényessége* jelenti.

17. A *de lege ferenda* javasolt kötelmi (csak felekre kiterjedő) hatályú bizalmi vagyonkezelési jogviszony lehetséges tartalma

A kötelmi hatályú zálogjog analógiájára a kötelmi hatályú bizalmi vagyonkezelési jogviszony nem vinné át a tulajdonjogot a vagyonkezelőre. Ezt látszik alátámasztani a hitelbiztosítéki nyilvántartásba már jelenleg bejegyzés köteles hitelbiztosítéki célú bizalmi vagyonkezelés esetén Gárdos³⁰ Ptk. 5:91. §-ához fűzött magyarázata. Utóbbi utal arra, hogy a kötelmi hatályú zálogjog egyik különös esetének tekinthető, a törvény által elismert fiduciárius biztosítéki ügyletek közül a faktoring szerződés, amely vonatkozásában a kötelmi hatály esetén, azaz, ha a felek elmulasztják az ügylet bejegyztetését a hitelbiztosítéki nyilvántartásba, akkor a faktor – az átruházásra irányuló engedményezés ellenére – nem szerzi meg a követelést, hanem csupán olyan jogokat szerez, mint amilyenek a be nem jegyzett zálogjog jogosultját illetnék meg (6:406. §).

Tehát a bizalmi vagyonkezelési jogviszony – zálogjogviszonyhoz hasonló megkonstruálása esetén – szintén szerződéssel volna létrehozható, de az pusztán még kötelmi hatályt eredményezne, a jogviszony harmadik személyre kiterjedő joghatásait megalapításával, a nyilvántartásba való bejegyzésével nyerné el. Ilyenkor a kötelmi

²⁹ A Ptk. (5:39. §) megnehezítette a nem tulajdonostól való tulajdonszerzés lehetőségét, immár csak kereskedelmi forgalomban lehetővé téve azt. Ez alapján kereskedelmi forgalmon kívül attól, akire a tulajdonos a dolgot rábízta, már nem lehet tulajdonjogot szerezni. Az 1959-es Ptk. 118. § (2) bekezdésében biztosított lehetőség tehát megszűnt. A Ptk. e körben erősítette az eredeti, tulajdonlásában megzavart tulajdonos védelmi szintjét. Erről részletesebben ld. MENYHÁRD Attila: *Tulajdonszerzés átruházással* (IX. Fejezet). In: VÉKÁS–GÁRDOS (szerk.) i. m. 985–986.

³⁰ Ld. GÁRDOS István: *A zálogjog létrejötte* (XXI. Fejezet). In: VÉKÁS–GÁRDOS (szerk.) i. m. 1080.

hatályú bizalmi vagyonkezelési jogviszony a zálogjoggal analóg módon azt jelentené, hogy a főszemélyeket egymással szemben megilletnék mindazok a jogok, és terhelnék azok a kötelezettségek, amelyeket a törvény a megalapított bizalmi vagyonkezelés főszemélyei számára előír. Azokat egymással szemben akár bírósági úton is érvényesíthetnék. E jogok azonban csak annyiban volnának gyakorolhatóak, amennyiben azok nem a kezelt vagyon kezelésének harmadik személy felé való fellépéséhez kapcsolódnak, vagy egyébként nem jelentik más személy jogainak a korlátozását. A bizalmi vagyonkezelés egyik lényegét alkotó abszolút hatályú jog a kezelt vagyon feletti jog nem fogja megilletni a vagyonkezelőt harmadik személyek felé a jogviszony megalapítása, a jogviszony publicitását biztosító bejegyzés hiányában. A főszemélyek hitelezői felé a kezelt vagyon továbbra is a vagyonrendelő vagyonában marad. A vagyonkezelő kizárólag olyan tevékenységet végezhetne a kezelt vagyonnal, amely nem igényel kezelt vagyon hitelezői részéről beavatkozást, így egyik főkötelezettségét a kedvezményezett juttatást teljesíthetné, de megóvás körében főleg a saját birtokban való őrzésre volna lehetősége. Külső viszonyokat ugyanis a vagyonkezelő a javaslat teljes átvétele esetén a kezelt vagyon feletti abszolút jogosultsága, tulajdonjoga hiányában csak csekély értékű ügyletek vonatkozásában tudna kötni a kezelt vagyonnal, ahol nem volna szükséges vagyonkezelői minőségének igazolása, ahol pedig ez szükséges volna, ott vagyonkezelőként nem tudna eljárni. Ha pedig ezt eltitkolná és a kezelt vagyont személyes vagyónaként tüntetné fel, akkor belső elkülönítési kötelezettségét is megszegné, és csalást is elkövetne a vagyonrendelő és a kedvezményezett kárára. Ugyanakkor ez a lehetőség a jogviszony megalapítása esetén is nyitva áll számára.

18. *De lege ferenda javaslat a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok egységes – harmadik személyre kiterjedő joghatások tekintetében konstitutív hatályú – nyilvántartásának létrehozására*

A fentiek alapján meglátásom szerint optimális, és az érintettek ellenkező érdekeinek méltányos kiegyenlítését jelentő megoldásnak volna tekinthető, ha a jogalkotó akként biztosítaná a bizalmi vagyonkezelések nyilvántartását, hogy az egységesen valamennyi bizalmi vagyonkezelési jogviszonyra kiterjedő volna. Kötelezettséget írna elő továbbá a nyilvántartásba vételre a jogviszony harmadik személyre kiterjedő hatálya beállása érdekében, azonban, ennek hiányában sem tekintené létre nem jöttnek, vagy érvénytelennek az ügyletet – a francia példával ellentétben –, a felek szerződési szabadságának lehető legkisebb korlátozása érdekében, hanem pusztán annak hatályát korlátozná kötelmi jellegűre.

E körben több megoldás tételezhető a nyilvántartás alapelvei meghatározására, meglátásom szerint – bár főleg újdonsága miatt érik támadások – mégis a hitelbiztosítéki nyilvántartás alapelvei szerint kellene ezen új nyilvántartást is működtetni. Különösen olcsó fenntarthatósága miatt, amely így kizárólag a tekintetben volna de facto közhiteles, hogy jogviszony nem áll fenn és ha valamely személy vagy jogviszony szerepel benne, akkor az adatok helyességét és garantálná, illetve ösztönözné, hogy azok helytelensége esetén a jogviszony harmadik személyre kiterjedő joghatása nem állna be.

Meglátásom szerint e jogviszony nyilvántartásának a Bvktv. jelenlegi szintjének megfelelően *hivatali* nyilvánosság szintjének kellene megfelelnie. Azzal az igen jelen-

tős különbséggel, hogy ha ezzel ellenkezően a vagyonrendelő, vagy eltérő rendelkezése hiányában a vagyonkezelő jogosult volna kérni a nyilvántartás jogviszonyra vonatkozó – valamennyi vagy csak egyes – adatai *mindenki számára való hozzáférhetővé* tételét.

19. De lege ferenda javaslat a nyilvántartással nem rendelkező kezelt vagyontárgyak a jogviszony nyilvántartásban külön kereshető, de választható felvételére és nyilvánosság számára elérhetővé tételére

A fenti pontbeli javaslat alapvetően a bizalmi vagyonkezelési *jogviszony*, nem pedig a jogviszony alapján kezelt vagyon tárgyainak nyilvánosságára koncentrál. A fent azonosított, a jogviszony nyilvánosságához kapcsolódó érdekek azonban a vagyontárgyak kezelt vagyonba tartozásának (terheltségének) körében is azonosíthatóak azzal, hogy a Bvktv. (22. §) megoldásával párhuzamosan nem nevezhető szükségesnek a nyilvántartás lényeges, minden esetben kötelező részévé tenni a kezelt vagyon állagára, illetve értékére való utalást.

Éppen a fenti vagyonrendelői önérdék miatt azonban megfontolandó – a nyilvántartás felállítása, vagy meglévő kibővítése esetén, hogy a kezelt vagyonba tartozó, külön nyilvántartással nem rendelkező vagyontárgyak vonatkozásában a jogalkotó lehetővé tegye, hogy a vagyonrendelő előírja a vagyonkezelési feltételekben, hogy azok terheltségének nagyobb nyilvánossága érdekében a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyok nyilvántartása a tárgyak terheltségére is engedjen keresni. Azaz a nyilvántartás *egyszerre lehessen a vagyonkezelő, vagyonrendelő perszónál- és reálfőlium*.

Itt hangsúlyozandó a vagyonrendelői, vagy döntése hiányában a vagyonkezelői döntési jog. A kezelt vagyonba tartozó, külön nyilvántartásba nem tartozó egyes vagyontárgyak nyilvánosságbeli megjelenítésének hiánya nem vet fel a főszemélyek hitelezői köre vonatkozásában aggályokat. Utóbbiak érdekét a főszemélyek nyilvántartásban való megjelenése kielégítően védené. E lehetőség megnyitása elsősorban a vagyonrendelői, kedvezményezett jogvédelmi igényeket segítené, így nem merül fel a szükség arra, hogy a jogalkotó a vagyonrendelő akarata hiányában is kötelezze a vagyonkezelőt, hogy a kezelt vagyon egyes tárgyait is külön terheltségükre való utalással, egyedi-leg azonosítható módon nyilvántartásba vetesse. E lehetőség a kezelt vagyon e minőségéről tudomással nem bíró, vagyonkezelőtől azt *megszerző felek számára jelentene*, a bírói gyakorlat által vélhetően nagyobb értékű, nagyobb megfontolást igénylő ügyletek tekintetében elismert *többlet gondossági kötelezettséget*.

Ezen opcionális tehát nem keverendő össze a vagyonrendelő esetleges döntésével, hogy a bizalmi vagyonkezelési jogviszonyt nem kell megalapítani, azaz nyilvántartásba vetetni, amelynek a javasolt jogkövetkezménye volna, hogy harmadik személlyel szemben arra nem hivatkozhatna.

20. De lege ferenda javaslat a létrehozandó nyilvántartás, vagy a bizalmi vagyonkezelés létesítő okirata alapján kiállítandó, közokiratba foglalt rendelkezési jog igazolás előírására

A fentiek alapján megállapítható, hogy a UTC azért mondja ki szabályait, hogy mentesítse a kezelt vagyon *hitelezőjét* a *trust*tal való ügyletkötés miatti *többletkockázat*

alól, ugyanakkor védi a *trust* okiratban foglalt *titkokat* is, mert érdekeltté teszi abban a kezelt vagyon hitelezőjét, hogy a csak külsősökre tartozó titkokat tartalmazó bizonyítványt nézze meg. Meglátásom szerint *helyeselhető a rendelkezési jog bizonyítvánnyal való igazolhatóságának – sőt igazolandságának – bevezetése*, amely lényegileg erősíti a vagyonkezelő rendelkezési joga korlátozottságának harmadik személyre való kiterjedését, ezzel a kedvezményezett védelmi szintjét.

A megoldás a közvetett képviselet körében újszerűnek, de *eredetinek nem nevezhető*, ugyanis lényegében a közvetlen képviselet során a képviselő képviseleti (képviselet személy által ráruházott önrendelkezési) joga terjedelmének *meghatalmazással* való harmadik személy felé *igazolásának analóg alkalmazása*. A jogviszonyra vonatkozó lényeges adatok fentiek szerinti szerződő partnerek számára való nyilvánosságát hivatott meghatározott keretek közé terelni. *Támogathatóságának indoka* – dogmatikai hagyományokkal való szakítása ellenére – *pedig az, hogy kiegyensúlyozottan látszik az egymással szemben álló felek (képviselet, képviselő, harmadik személy) érdekeit érvényre juttatni*.

A UTC az *igazolás formai kellékeiként megelégszik az egyszerű* magánokirati formával. Noha azon túl az lehetett volna teljes bizonyító erejű vagyonrendelő illetve kedvezményezett által is ellenjegyzett magánokirat, közjegyzői okirat, nyilvántartó hatóság által a nyilvántartás alapján kiállított igazolás, mint egy cégkivonat. A San Marinói *Trust* Törvény már közokirati formát ír elő a bizonyítvány kiállítására. Az egyszerű magánokirati forma nyilván ügyleti költséget spórol, továbbá nem igényli közhiteles nyilvántartás fenntartását, ugyanakkor a benne foglalt *adatok valóságát nem garantálja*. A UTC rendszere jóllehet leveszi a bizonyítvány valótlanságából fakadó terheket, kockázatokat a *trust* hitelező válláról azt azonban teljes *egészében a kedvezményezettre terheli*, mert közvetve az ő visszakövetelési jogát zárja ki, a valótlan okirat elfogadhatóságát szinte megdönthetetlenül vélelmezve.

A *de facto* negatívan közhiteles bizalmi vagyonkezelési jogviszony nyilvántartás egyébként is javasolt a bizalmi vagyonkezelés vagyonrendelője, kedvezményezettje és a jogviszony főszemélyei hitelezőinek védelmében.

A fentiek közül a vagyonkezelő rendelkezési joga korlátain belüli eljárásának optimális garanciája volna, ha a fentiek szerinti *de facto* negatívan közhiteles jogviszony nyilvántartás alapján a nyilvántartást vezető szerv állítana ki igazolást. Ezen igazoláshoz *kizárólag* a kezelt vagyon vállalt hitelezője felé fűződhetne a valóság és valóság vélelme. Így nem volna szükséges számára további vizsgálatokat végezni, a vagyonkezelő rendelkezési joga tekintetében.

E rendszerelemek kiegészítője, hogy a *kezelt vagyon vállalt hitelezőjét* kötelezni volna szükséges, hogy – a közvetlen képviselettel szerződő harmadik félhez hasonlóan (Ptk. 6:15., 6:17. §§-ok) – az igazolás vizsgálja meg és abból győződjön meg arról, hogy abban a rendelkezési jog esetleges korlátozások ellenére fennáll vagy sem az adott ügyletre vonatkozóan.

Hangsúlyozandó, hogy az angolszász *trust* esetén a gyakorlat abba az irányba ment el, hogy ennél jóval nagyobb vizsgálati terhet telepített a bírói gyakorlat a kezelt vagyon vállalt hitelezőjére, így a *trust* okirat és annak módosításai vizsgálati kötelezettségét. Azaz a kezelt vagyon vállalt hitelezője szempontjából a vizsgálati kötelezettség

önérdeken alapul és elengedhetetlen, azonban optimalizálható minden fél számára, hogy ennek mekkora legyen a terjedelme, kockázatai ki(ke)t terheljenek.

A bizonyítvány *formáját, hatóság általi kiadhatóságát* követően – jöllehet a *trust* okirat extern viszonyokban fontos tartalmi elemeinek külön bizonyítványba közjegyző általi foglalása is elfogadhatónak tűnik –, a következő fontos *kérdés*, hogy mi legyen annak *kötelező adattartalma*. Erre röviden akként lehet válaszolni, hogy az adattartalmának át kell fognia minden *kezelt vagyon hitelezője számára elméletileg lényeges adatot*. A főszemélyek (ide értve állandó képviselőiket [vagyonfelügyelőjüket] is) és a jogviszony azonosító adatain túl, a jogviszony fennállását, határozott idejének lejárátát, létesítő okirat és módosításai aláírásának napját, a jogviszony visszavonhatóságát vagy visszavonhatatlanságát, ha utóbbi elismerésre kerül, a jogviszony adószámát. Továbbá különösen azon adatokat kellene tartalmaznia, amelyek a jogviszony alapján kezelt vagyonra, annak módosulására, megszűnésére kihatnak, így a kedvezményezett juttatásával, vagyonrendelő jogaival, várományaival kapcsolatos adatokat is, a kezelt vagyon egyoldalú csökkentésének jogosultjait, jog mibenlétét, feltételeit, és magától értetődően a kezelt vagyonnal való vagyonkezelői rendelkezési jogot érintő korlátozókat, gyakorlásának módját.

Összegzés

A bizalmi vagyonkezelési jogviszony, és a kezelt vagyon nyilvánossági szintje jelenleg szuboptimális. Ennek javítására szükséges volna a bizalmi vagyonkezelés harmadik személyre kiterjedő hatálya beálltának feltételül a hitelbiztosítéki nyilvántartás alapelvei alapján, azzal analóg nyilvántartás kidolgozására. Szükséges volna továbbá a kezelt vagyon vállalt hitelezője számára a jogviszony lényeges tartalmáról a nyilvántartás vezető szerv által közokiratba foglalt igazolás kiállíthatóságának megteremtése, amely alapján a vagyonkezelő igazolni volna köteles rendelkezési jogának korlátlanosságát, a kezelt vagyon vállalt hitelezője pedig ennek ellenőrzésére volna köteles. Így a bizalmi vagyonkezelés dologi hatályai a jogviszony megalapításával, azaz a jogviszony létrejöttének nyilvántartásba való bejegyzésével állnának be, jöllehet az egyébként is hatályosulna, de csak a felek közötti kötelmi hatállyal. E nyilvántartás sajátossága volna, hogy a vagyonrendelő, vagy rendelkezésének a hiányában, avagy éppen az alapján a vagyonkezelő dönthetne, hogy a jogviszonyra vonatkozó lényeges adatokat nemcsak a közhatalmi szervek számára való nyilvánossági szinten, hanem bárki számára tegyék hozzáférhetővé. Továbbá a vagyonrendelő, vagy rendelkezésének a hiányában, avagy éppen az alapján a vagyonkezelő szabadon dönthetne, arról, hogy esetlegesen a kezelt vagyonba tartozó, máshol nyilvántartásba nem vett egyes vagyontárgyak is megjelenjenek a nyilvántartásban. Mindkét esetben a nyilvántartás *de facto* negatív közhitelességgel bírna csupán, azaz csak azt lehetne belőle bizonyossággal megállapítani, hogy egy jogviszony harmadik személyre kiterjedő hatállyal nem bír. Mindez a vagyonrendelő, a kedvezményezett, a vagyonkezelő és hitelezőik (ideértve különösen a kezelt vagyon hitelezőit) érdekeit kiegyensúlyozottan, a jelenlegihez képest hatékonyabban biztosíthatná.

